

حقوق مدنی تحلیلی

جلد اول

دکتر محمود حبیبی

عضو هیأت علمی دانشگاه

سرشناسه : حبیبی، محمود، ۱۳۵۴ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام‌پدیدآور : حقوق مدنی تحلیلی (جلد اول) / محمود حبیبی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۷
 مشخصات ظاهری : ۳۶۸ ص.
 شابک : 978-622-212-012-2
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.
 موضوع : حقوق مدنی -- ایران
 موضوع : Civil rights -- Iran
 موضوع : حقوق مدنی -- ایران -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
 موضوع : Civil rights -- Iran -- Terminology
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۷ ح۲ ح ۵۰۰ / KMH
 رده‌بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۳۳۶۲۰

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، اسکن، ...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون است و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد زیر را شماره تان‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۲۱۱

نشر میزان
 حقوق مدنی تحلیلی
 جلد اول

دکتر محمود حبیبی
 چاپ اول: زمستان ۱۳۹۷

قیمت: ۴۴۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۰۱۲-۲

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

۲۱	فهرست علائم اختصاری اصطلاحات
۲۳	پیش گفتار
۲۵	مقدمه
۲۷	بخش اول - ضمانت اجرای عدم رعایت مصلحت موکل در عقد وکالت
۲۷	طرح بحث
۲۹	فصل اول: ایجاد حق فسخ برای وکیل
۳۰	فصل دوم: بطلان قرارداد
۳۲	فصل سوم: مطالبه خسارت
۳۲	مبحث اول: اصل صحت قراردادها و تعهدات
۳۳	مبحث دوم: اصل لزوم
۳۴	مبحث سوم: حمایت از حقوق اشخاصی که برحسب امر به نحو متعارف با وکیل معامله نموده‌اند
۳۶	فصل چهارم: عدم نفوذ
۳۸	نقد و بررسی
۴۳	بخش دوم - قیدیت یا ظرفیت زمان نسبت به تعهدات
۴۳	طرح بحث
۴۳	فصل اول: موارد امکان مطالبه خسارت تأخیر یا عدم انجام تعهد

مبحث اول: تصریح در قرارداد.....	۴۴
مبحث دوم: حاکمیت عرف.....	۴۴
مبحث سوم: تعهد قانوناً موجب ضمان باشد.....	۴۴
فصل دوم: تحلیل فقهی و حقوقی قیدیت یا ظرفیت زمان در حوزه تعهدات و آثار آن.....	۴۵
مبحث اول: وجود قراین و امارات مبنی بر قیدیت یا ظرفیت.....	۴۵
مبحث دوم: عدم وجود قراین و امارات مبنی بر قیدیت یا ظرفیت.....	۴۷
گفتار اول: شک در رافع.....	۴۹
گه ۱. دوم: شک در رافعیّت موجود.....	۴۹
گفتار سوم: شک در مقتضی.....	۵۰
بخش سوم - موارد لزوم توافق اراده طرفین.....	۵۵
طرح بحث.....	۵۵
فصل اول: کلیات.....	۵۶
مبحث اول: نوع عقد و خصوصیات آن.....	۵۶
مبحث دوم: ماهیت مورد معامله.....	۵۷
مبحث سوم: کمیت مورد معامله.....	۵۸
مبحث چهارم: اوصاف مهم مورد معامله.....	۵۸
فصل دوم: تمایز بنیادین «ماهیت مورد معامله» عین معین و خلوص الذمه از حیث توافق اراده طرفین.....	۵۹
فصل سوم: تمایز بنیادین «اوصاف مهم» مورد معامله عین معین با خلوص الذمه از حیث توافق اراده طرفین.....	۶۰
فصل چهارم: تمایز بنیادین «ماهیت مورد معامله» و «اوصاف مهم» در بیع عین معین از حیث توافق اراده طرفین.....	۶۲
نقد و بررسی.....	۶۲
مبحث اول: خیار تأخیر ثمن.....	۶۳
مبحث دوم: تلف مبیع قبل از تسلیم.....	۶۴

بخش چهارم - تحلیل حقوقی تقسیمات عقد در حقوق ایران ۶۷

طرح بحث ۶۷

فصل اول: تقسیم عقد از حیث دوام و بقا ۶۷

مبحث اول: ضابطه تمیز و تشخیص عقد لازم از عقد جایز ۶۸

مبحث دوم: حاکمیت اصالة لزوم در صورت تردید در لزوم یا جواز عقد ۶۹

گفتار اول: شبهه حکمیه ۷۱

گفتار دوم: شبهه موضوعیه ۷۱

مبحث سوم: تأثیر توافق طرفین در تغییر ماهیت لزوم و جواز عقد ۷۱

نقد و بررسی ۷۲

مبحث چهارم: وضعیت لزوم و جواز قراردادهای و تعهدات ۷۵

گفتار اول: عقد حق انتفاع ۷۵

بند اول: عقد حق انتفاع عمری و رقبی به صورت غیر معوض ۷۶

بند دوم: عقد حق انتفاع عمری و رقبی به صورت معوض ۷۶

بند سوم: عقد حبس مضاعف ۷۶

گفتار دوم: عقد مزارعه و مساقات ۷۷

گفتار سوم: عقد مضاربه ۷۸

گفتار چهارم: عقد جماله ۸۰

گفتار پنجم: عقد شرکت ۸۳

نقد و بررسی ۸۴

گفتار ششم: عقد ودیعه ۸۵

گفتار هفتم: عقد عاریه ۸۵

گفتار هشتم: عقد وکالت ۸۶

گفتار نهم: عقد ضمان ۸۷

بند اول: ضمان نقل ذمه به ذمه ۸۸

بند دوم: ضمان ضم ذمه به ذمه ۸۹

گفتار دهم: عقد حواله ۹۰

گفتار یازدهم: عقد کفالت ۹۱

- گفتار دوازدهم: عقد صلح..... ۹۳
- گفتار سیزدهم: عقد رهن..... ۹۴
- بند اول: لزوم و جواز عقد رهن با توجه به تحولات مقررات ثبتی..... ۹۴
- بند دوم: وضعیت حقوقی وکالت در فروش عین مرهونه در قانون مدنی..... ۹۵
- بند سوم: سیر تحولات فروش عین مرهونه در ماده ۳۴ قانون ثبت و قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر مصوب ۱۳۹۴..... ۹۶
- بند چهارم: تحلیل رویه قضایی در مواجهه با قراردادهای رهنی..... ۹۸
- ۱- وکالت در فروش عین مرهونه با توجه به ماده ۱۹ قانون رفع موانع تولید مصوب ۱۳۹۴..... ۹۸
- ۲- ارض - بیع نامه عادی مقدم با سند رهنی مؤخر..... ۹۹
- ۲-۱- اعتبار بیع نامه عادی با تاریخ مقدم..... ۹۹
- ۲-۲- اعتبار سند رسمی مؤخر در مواجهه با سند عادی مقدم..... ۱۰۰
- ۳- وجود اختلاف در قراردادهای بانکی و سند رهنی..... ۱۰۰
- ۴- تأثیر اسناد رهنی در صدور و اجرای احکام قضایی و داوری..... ۱۰۱
- نقد و بررسی..... ۱۰۲
- گفتار چهاردهم: عقد هبه..... ۱۰۷
- نقد و بررسی..... ۱۰۹
- گفتار پانزدهم: عقد قرض..... ۱۱۱
- نقد و بررسی..... ۱۱۳
- گفتار شانزدهم: وصیت تملیکی..... ۱۱۴
- بند اول: وضعیت عقد نسبت به موصی..... ۱۱۵
- بند دوم: وضعیت عقد نسبت به موصی له..... ۱۱۶
- ۱- رد موصی له پیش از فوت موصی..... ۱۱۷
- ۲- رد موصی له بعد از فوت موصی..... ۱۱۷
- نقد و بررسی..... ۱۱۸
- گفتار هفدهم: وصیت عهدی..... ۱۱۹
- گفتار هجدهم: عقد وقف..... ۱۲۰

۱۲۲.....	نقد و بررسی
۱۲۶.....	فصل دوم: تقسیم عقد از جهت کیفیت انشا
۱۲۶.....	مبحث اول: مفاهیم
۱۲۷.....	گفتار اول: شرط
۱۲۷.....	بند اول: شرط ضمن عقد
۱۲۷.....	بند دوم: شرط بنایی
۱۲۸.....	بند سوم: شرط ضمنی عرفی
۱۲۸.....	گفتار دوم: تعلیق
۱۲۸.....	گفتار سوم: انشا، منشا و اثر
۱۲۹.....	گفتار چهارم: تفاوت تعلیق با شرط
۱۲۹.....	مبحث دوم: استحقاق عقد معلق در فقه
۱۳۰.....	گفتار اول: شرط متأخر
۱۳۱.....	گفتار دوم: واجب علی
۱۳۱.....	گفتار سوم: واجب مشروط
۱۳۲.....	مبحث سوم: وضعیت حقوق عقد معلق در حقوق ایران
۱۳۴.....	نقد و بررسی
۱۳۷.....	مبحث چهارم: آثار عقد معلق در حقوق ایران
۱۳۸.....	گفتار اول: آثار عقد معلق پیش از تحقق مانع
۱۳۸.....	بند اول: تعهد و ملکیت ناشی از عقد معلق هنوز به وجود نیامده است
۱۳۹.....	بند دوم: در عقد معلق، متعهدله دارای حق خاص و ایجاب است
۱۴۰.....	گفتار دوم: آثار عقد معلق پس از تحقق معلق علیه
۱۴۰.....	نقد و بررسی
۱۴۳.....	بند اول: کاشفیت
۱۴۴.....	بند دوم: ناقلیت
۱۴۹.....	گفتار سوم: تأثیر توافق طرفین در مورد کاشفیت حصول معلق علیه
۱۵۰.....	نقد و بررسی
۱۵۲.....	گفتار چهارم: آثار عقد معلق در صورت عدم تحقق معلق علیه

فصل سوم: تقسیم عقد از جهت داشتن عوض	۱۵۳
مبحث اول: تفاوت عقد معوض با عقد غیرمعوض با شرط عوض	۱۵۵
نقد و بررسی	۱۵۶
مبحث اول: به شرط شیء	۱۵۷
مبحث دوم: به شرط لا	۱۵۸
مبحث سوم: لا به شرط	۱۵۹
گفتار اول: عقد موجد حق انتفاع	۱۵۹
گفتار دوم: عقد وکالت	۱۶۰
گفتار سوم: عقد صلح	۱۶۰
فصل چهارم: تقسیم عقود نظر تاریخ حقوق یا الگوی ماهیتی	۱۶۲
مبحث اول: جایگاه اصل حاکمیت اراده در قراردادها و تعهدات بی نام	۱۶۳
گفتار اول: اصل باخ و جواز	۱۶۳
گفتار دوم: حصری بودن عقود قراردادها	۱۶۳
مبحث دوم: ارتباط ماده ۱۰ قانون مدنی با عقد صلح	۱۶۵
مبحث سوم: لزوم رعایت شرایط اساسی معاملات در عقود بی نام	۱۶۶
مبحث چهارم: ترکیب عقود معین با غیرمعین	۱۶۶
مبحث پنجم: جایگاه ماده ۱۰ قانون مدنی در ارتباط با عقود معین	۱۶۷
مبحث ششم: ارتباط ماده ۱۰ قانون مدنی با اصالة التزام	۱۷۰
فصل پنجم: تقسیم بندی عقد از جهت اثر ذاتی	۱۷۱
مبحث اول: تملیکی یا عهده‌ای بودن عقد بیع در حقوق ایران	۱۷۲
گفتار اول: بیع عین معین	۱۷۲
بند اول: نمائات و منافع منفصله	۱۷۳
بند دوم: ضمان تلف یا خسارت به مورد معامله در مدت خیار	۱۷۳
گفتار دوم: بیع کلی در معین	۱۷۴
نقد و بررسی	۱۷۶
گفتار سوم: بیع کلی فی الذمه	۱۷۶
نقد و بررسی	۱۷۸

مبحث دوم: وضعیت تملیکی یا عهدی بودن عقد بیع در حقوق تطبیقی و تجارت بین الملل.....	۱۸۱
گفتار اول: حقوق انگلیس.....	۱۸۱
گفتار دوم: حقوق آلمان.....	۱۸۲
گفتار سوم: حقوق فرانسه.....	۱۸۳
گفتار چهارم: حقوق مصر.....	۱۸۳
گفتار پنجم: کنوانسیون ۱۹۸۰ وین.....	۱۸۳
فصل ششم: تقسیم عقد از حیث مطلق یا مشروط بودن تأثیر اراده.....	۱۸۴
مبحث اول: تحلیل مبنایی عقود قصدی، تشریفاتی و عینی.....	۱۸۵
گفتار اول: عقد قصدی.....	۱۸۵
بند اول: پیشینه و وضعیت عقد قصدی در فقه اسلامی.....	۱۸۵
۱- بایات قرآنی.....	۱۸۶
۲- روایات.....	۱۸۷
۳- قاعده تنبیهت عقد از قصد.....	۱۸۷
بند دوم: پیشینه و وضعیت عقد قصدی در نظام حقوقی ایران.....	۱۸۸
گفتار دوم: عقد تشریفاتی.....	۱۸۸
بند اول: پیشینه و وضعیت عقد تشریفاتی در حقوق اروپایی.....	۱۸۹
بند دوم: پیشینه و وضعیت عقد تشریفاتی در نظام حقوقی ایران.....	۱۹۰
بند سوم: موارد و مصادیق قابل بحث در مورد عقود قصدی و تشریفاتی.....	۱۹۱
۱- عقد وقف.....	۱۹۲
۲- عقد نکاح.....	۱۹۳
۳- انتقال حق کسب، پیشه و تجارت.....	۱۹۴
۱-۳- انتقال حق کسب، پیشه و تجارت جزء عقود قصدی است.....	۱۹۴
۲-۳- انتقال حق کسب، پیشه و تجارت جزء عقود تشریفاتی است.....	۱۹۴
نقد و بررسی.....	۱۹۵
۴- معاملات و اقاله نسبت به عین و منافع کشتی های مشمول قانون دریایی ایران مصوب ۱۳۴۳/۷/۲۹.....	۱۹۷

- ۵- انتقال سهم الشرکه در شرکت با مسئولیت محدود..... ۱۹۸
- ۵-۱- انتقال سهم الشرکه جزء عقود تشریفاتی است..... ۱۹۹
- ۵-۲- انتقال سهم الشرکه با سند رسمی جزء ارکان عقد نیست. بلکه صرفاً شرط قابلیت استناد است..... ۱۹۹
- ۵-۳- انتقال سهم الشرکه جزء عقود قصدی است..... ۱۹۹
- نقد و بررسی..... ۱۹۹
- ۶- عقد بیمه..... ۲۰۱
- ۷- معامله اموال غیرمنقول ثبت شده با سند عادی..... ۲۰۲
- ۷-۱- نظام حقوقی ایران..... ۲۰۳
- ۷-۱-۱- عقد تشریفاتی..... ۲۰۴
- ۷-۲- تملیک مؤخر یا مالکیت تعلیقی..... ۲۰۵
- ۷-۳- معامله بین طرفین معتبر است لیکن در برابر اشخاص ثالث قابل استناد نیست..... ۲۰۵
- ۷-۱-۳-۱- ثبت سند به عنوان شرط تشکیل عقد بیع..... ۲۰۶
- ۷-۱-۳-۲- ثبت سند به عنوان شرط انتقال مالکیت..... ۲۰۶
- ۷-۱-۳-۳- ثبت سند به عنوان شرط قابل استناد بودن بیع مال غیرمنقول در برابر اشخاص ثالث..... ۲۰۶
- ۷-۱-۳-۴- ثبت سند به عنوان دلیل سحر اثبات وقوع بیع..... ۲۰۷
- ۷-۱-۳-۵- ثبت سند به عنوان دلیل مؤثر اثبات وقوع بیع..... ۲۰۷
- ۷-۱-۳-۶- ثبت سند به عنوان دلیل قاطع اثباتی معامله در تعارض میان دارنده سند رسمی و دارنده سند عادی..... ۲۰۷
- ۷-۱-۴- عقد قصدی..... ۲۰۸
- نقد و بررسی..... ۲۱۰
- ۷-۲- نظام حقوق تطبیقی..... ۲۱۶
- ۷-۲-۱- حقوق فرانسه..... ۲۱۶
- ۷-۲-۱-۱- مفهوم قابل استناد بودن..... ۲۱۶
- ۷-۲-۱-۲- مفهوم شخص ثالث..... ۲۱۶

۲۱۷.....	۲-۲-۲- حقوق آلمان
۲۱۷.....	۸- قرارداد داوری
۲۱۸.....	۹- معاملات اموال دولتی و شهرداری‌ها
۲۱۹.....	۹-۱- معاملات دولتی جزء عقود قصدی هستند و تشریفات مناقصه و مزایده نقشی در تحقق و تشکیل عقد ندارد
۲۲۰.....	۹-۲- معاملات دولتی جزء عقود تشریفاتی است و رعایت تشریفات مناقصه و مزایده شرط تحقق و تشکیل قرارداد است
۲۲۱.....	۹-۳- معاملات دولتی جزء عقود تشریفاتی است لیکن رعایت مناقصه و مزایده شرط نفوذ و اعتبار قرارداد است نه شرط تحقق آن
۲۲۱.....	نقد بررسی
۲۲۳.....	گفتار سوم: عقد عینی
۲۲۳.....	بند اول: عقد حبس
۲۲۳.....	بند دوم: عقد وقف
۲۲۴.....	بند سوم: بیع صرف
۲۲۴.....	بند چهارم: بیع سلم یا سلف
۲۲۴.....	بند پنجم: عقد رهن
۲۲۵.....	بند ششم: عقد هبه
۲۲۶.....	مبحث دوم: ارتباط و پیوند اعمال حقوقی قصدی شرط عینی با شرط نتیجه
۲۲۶.....	گفتار اول: امکان تحقق این عقود به صورت شرط نتیجه
۲۲۷.....	گفتار دوم: مؤدای شرط نتیجه
۲۲۸.....	گفتار سوم: مواردی که شرط نتیجه به نفس اشتراط حاصل نمی‌شود
۲۲۸.....	بند اول: شرط نتیجه معلق باشد
۲۲۹.....	بند دوم: تحقق یکی از عقود عینی یا اثر آن در قالب شرط نتیجه مورد توافق قرار گرفته و شرط به نفس اشتراط حاصل نمی‌شود
۲۲۹.....	بند سوم: موضوع شرط نتیجه تعهد به نفع شخص ثالث باشد
۲۲۹.....	گفتار چهارم: موضوع شرط نتیجه
۲۳۰.....	بند اول: موضوع شرط نتیجه تحقق ماهیت عقد قصدی یا تحقق اثر آن است

بند دوم: موضوع شرط نتیجه تحقق خود ماهیت عقد عینی یا تحقق اثر آن است.....	۲۳۱
بند سوم: موضوع شرط نتیجه ایقاع تشریفاتی یا قصدی است.....	۲۳۲
بخش پنجم - تعلیق انحلال عقد.....	۲۳۳
طرح بحث.....	۲۳۳
فصل اول: تحلیل فقهی و حقوقی تعلیق انفساخ عقد.....	۲۳۳
مبحث اول: انفساخ عقد بدون انشا.....	۲۳۴
مبحث دوم: بهیبت وجود عقد برای عدم آن.....	۲۳۴
فصل دوم: تفاوت تعلیق انحلال عقد با نهادهای مشابه.....	۲۳۵
مبحث اول: تفاوت تعلیق در انحلال عقد با تعلیق در تشکیل قرارداد.....	۲۳۵
مبحث دوم: تفاوت تعیین در انحلال عقد با اختیار شرط.....	۲۳۵
مبحث سوم: تفاوت تعلیق در انحلال عقد با حق فسخ معلق.....	۲۳۶
فصل سوم: صورت‌های تعلیق انحلال عقد.....	۲۳۷
مبحث اول: حصول معلق علیه خارج از اراده طائین است.....	۲۳۷
مبحث دوم: حصول معلق علیه در حیطه اختیار و اراده طرفین است.....	۲۳۷
مبحث سوم: حصول معلق علیه وابسته به اراده شخص ثالث است.....	۲۳۷
فصل چهارم: قلمرو نفوذ تعلیق انحلال عقد.....	۲۳۸
مبحث اول: عقد وقف.....	۲۳۸
مبحث دوم: عقد ضمان.....	۲۳۸
مبحث سوم: عقد صلح.....	۲۳۹
فصل پنجم: لزوم یا عدم لزوم تعیین مدت برای تحقق معلق علیه.....	۲۴۱
فصل ششم: ناقضیت یا کاشفیت معلق علیه در تعلیق انحلال عقد.....	۲۴۳
فصل هفتم: تأثیر توافق طرفین در مورد کاشفیت معلق علیه.....	۲۴۵
نقد و بررسی.....	۲۴۶

بخش ششم - ایفای تعهد به غیر موضوع تعهد	۲۵۱
طرح بحث	۲۵۱
فصل اول: فقه	۲۵۱
فصل دوم: حقوق ایران	۲۵۳
مبحث اول: ماهیت ایفای تعهد به غیر موضوع تعهد	۲۵۳
مبحث دوم: تمیز ایفای تعهد به غیر موضوع تعهد از نهادهای مشابه	۲۵۴
نقد و بررسی	۲۵۷
گفتار اول: نقاط اشتراک	۲۵۷
گفتار دوم: نقاط افتراق	۲۵۸
فصل سوم: حقوق تطبیقی	۲۶۰
مبحث اول: نظام - وفقی کامن لا	۲۶۱
گفتار اول: حق تعالی انگلیس	۲۶۱
گفتار دوم: حقوق آمریکا	۲۶۱
مبحث دوم: نظام حقوقی روم - رومی	۲۶۱
گفتار اول: حقوق فرانسه	۲۶۲
گفتار دوم: حقوق آلمان	۲۶۲
بخش هفتم - تحلیل فقهی و حقوقی فوریت و تراخی در خیرات	۲۶۵
طرح بحث	۲۶۵
فصل اول: فوریت و تراخی در فقه اسلامی	۲۶۶
مبحث اول: دلایل نظریه فوریت	۲۶۶
مبحث دوم: دلایل نظریه تراخی	۲۶۷
گفتار اول: زمان ظرف حکم است	۲۶۷
گفتار دوم: زمان قید حکم است	۲۶۷
نقد و بررسی	۲۶۹
بند اول: ایراد دیدگاه فوریت	۲۶۹

۲۶۹	بند دوم: ایراد دیدگاه تراخی.....
۲۷۰	فصل دوم: فوریت و تراخی در حقوق ایران.....
۲۷۱	مبحث اول: خیاراتی که اساساً از بحث فوریت و تراخی، خروج موضوعی دارند.....
۲۷۱	گفتار اول: خیار مجلس.....
۲۷۲	گفتار دوم: خیار حیوان.....
۲۷۲	گفتار سوم: خیار شرط.....
۲۷۲	مبحث دوم: خیاراتی که به حکم قانون باید با فوریت اعمال شوند.....
۲۷۲	گفتار اول: خیار رؤیت و تخلف وصف.....
۲۷۳	گفتار دوم: خیار غبن.....
۲۷۴	گفتار سوم: خیار عیب.....
۲۷۴	گفتار چهارم: خیار تدلیس.....
۲۷۶	مبحث سوم: خیاراتی که در مورد فوریت یا تراخی آنها تصریحی وجود ندارد.....
۲۷۶	گفتار اول: خیار تاحیه ثم.....
۲۷۷	گفتار دوم: خیار تبعض صدقه.....
۲۷۷	گفتار سوم: خیار تخلف از شرط.....
۲۷۸	گفتار چهارم: خیار تفلیس.....
۲۷۸	گفتار پنجم: خیار تعذر تسلیم.....
۲۷۸	نقد و بررسی.....
۲۸۰	بند اول: تاریخ علم به حکم.....
۲۸۰	بند دوم: تاریخ علم به موضوع.....
۲۸۰	بند سوم: تاریخ علم به فوریت.....
۲۸۱	۱- تسری حکم ماده ۱۱۳۱ قانون مدنی به سایر قراردادها و تعهدات.....
	۲- عدم تسری حکم ماده ۱۱۳۱ قانون مدنی به سایر قراردادها و تعهدات.....
۲۸۲	۲۸۲.....
۲۸۴	فصل سوم: فوریت و تراخی در حقوق تطبیقی و تجارت بین الملل.....
۲۸۴	مبحث اول: حقوق انگلیس.....
۲۸۴	مبحث دوم: کنوانسیون ۱۹۸۰ وین در مورد بیع بین المللی کالا.....

بخش هشتم - تحلیل فقهی و حقوقی رابطه شرط و عقد ۲۸۷

طرح بحث ۲۸۷

فصل اول: فقه اسلامی ۲۸۸

مبحث اول: شرط جزئی از عوضین است ۲۸۸

مبحث دوم: شرط قید عقد است (نظریه قیدیت) ۲۸۹

مبحث سوم: شرط وصف مورد معامله است ۲۹۰

مبحث چهارم: شرط معلق علیه عقد است (نظریه تعلیقی) ۲۹۱

مبحث پنجم: شرط جز ظاهری و لئی یکی از عوضین است ۲۹۳

نقد و بررسی ۲۹۳

مبحث ششم: شرط جزء لئی یکی از عوضین است ۲۹۴

نقد و بررسی ۲۹۴

مبحث هفتم: شرط وفور است که در ظرف عقد قرار دارد (نظریه ظرفیت) ۲۹۵

فصل دوم: حقوق ایراد ۲۹۷

مبحث اول: وابستگی شرط به عقد از حیث صحت و نفوذ ۲۹۸

مبحث دوم: وابستگی شرط به عقد از حیث لزوم ۲۹۸

نقد و بررسی ۲۹۸

گفتار اول: شرط فعل ۲۹۹

گفتار دوم: شرط صفت ۳۰۰

گفتار سوم: شرط نتیجه ۳۰۰

مبحث سوم: موارد چالش برانگیز در مورد نقض قاعده تبعیت شرط از عقد ۳۰۱

گفتار اول: مواردی که موضوع معامله به شرط مقدار معین معامله می‌شود ۳۰۱

گفتار دوم: تعیین اجرت‌المثل معادل اجرت‌المسمی بعد از انقضای عقد اجاره ۳۰۳

گفتار سوم: ضمان درک ۳۰۴

گفتار چهارم: قرارداد دآوری ۳۰۶

بند اول: استقلال شرط در دآوری تجاری بین‌المللی ۳۰۶

۱- قواعد دآوری آنسیترال ۳۰۶

۲- قواعد دآوری اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) ۳۰۷

۳- قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران مصوب ۱۳۷۶..... ۳۰۷

بند دوم: استقلال شرط در داوری داخلی..... ۳۰۷

بخش نهم - بررسی علم تفصیلی و علم اجمالی در عقود و قراردادها..... ۳۱۱

طرح بحث..... ۳۱۱

فصل اول: نظام حقوقی ایران..... ۳۱۱

مبحث اول: مفهوم معین بودن و مبهم نبودن مورد معامله..... ۳۱۲

گفتار اول: دیدگاه اکثریت..... ۳۱۲

گفتار دوم: دیدگاه اقلیت..... ۳۱۲

مبحث دوم: مفهوم علم تفصیلی و علم اجمالی..... ۳۱۴

گفتار اول: کلیت..... ۳۱۴

گفتار دوم: اوصاف مهم..... ۳۱۴

گفتار سوم: کمیت و نحوه معامله..... ۳۱۵

مبحث سوم: مبانی فقهی و حقوقی ورود علم تفصیلی نسبت به مورد معامله..... ۳۱۶

گفتار اول: حدیث رفع غرر..... ۳۱۶

گفتار دوم: روایات خاص..... ۳۱۷

گفتار سوم: سیره عقلا..... ۳۱۸

گفتار چهارم: نظم اجتماعی و قضایی..... ۳۱۸

مبحث چهارم: ضابطه کفایت یا عدم کفایت علم اجمالی در عقود و قراردادها..... ۳۱۸

گفتار اول: تصریح قانون‌گذار..... ۳۱۹

گفتار دوم: مسامحه و احسان..... ۳۱۹

گفتار سوم: داوری عرف..... ۳۲۰

نقد و بررسی..... ۳۲۰

فصل دوم: حقوق تطبیقی و تجارت بین‌الملل..... ۳۲۲

مبحث اول: نظام‌های حقوقی..... ۳۲۲

گفتار اول: حقوق انگلیس..... ۳۲۲

گفتار دوم: حقوق فرانسه..... ۳۲۳

۳۲۳	گفتار سوم: حقوق آمریکا
۳۲۴	مبحث دوم: کنوانسیون‌ها و اسناد منطقه‌ای و بین‌المللی
۳۲۴	گفتار اول: کنوانسیون ۱۹۸۰ وین در مورد بیع بین‌المللی کالا
۳۲۵	گفتار دوم: اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی
۳۲۶	گفتار سوم: اصول اروپایی حقوق قراردادها
۳۲۶	گفتار چهارم: طرح پارلمان و شورای اتحادیه اروپا در مورد حقوق بیع مشترک اروپایی
۳۲۷	بخش دهم - تحلیل حقوقی ماده ۲۶۵ قانون مدنی
۳۲۸	فصل اول: اماره مدیونیت
۳۲۸	مبحث اول: سابقه تاریخی ماده ۲۶۵ قانون مدنی
۳۲۹	مبحث دوم: سلب ظاهری
۳۳۰	مبحث سوم: قاعده تصورات و استقراء در مواد قانونی
۳۳۰	گفتار اول: قاعده تصورات
۳۳۰	گفتار دوم: استقراء در مواد قانونی
۳۳۰	بند اول: ماده ۳۲۰ قانون تجارت
۳۳۱	بند دوم: ماده ۳۰۲ قانون مدنی
۳۳۱	بند سوم: ماده ۷۲۴ قانون مدنی
۳۳۲	فصل دوم: اماره عدم تبرع
۳۳۴	نقد و بررسی
۳۳۷	بخش یازدهم - روابط حقوقی طرفین در صورت فسخ، اقاله و انفساخ عقد
۳۳۷	طرح بحث
۳۳۹	فصل اول: ید متصرف ضمانی است
۳۴۱	فصل دوم: ید متصرف امانی است
۳۴۲	فصل سوم: ید متصرف بر حسب مورد ضمانی یا امانی است
۳۴۲	فصل چهارم: ید متصرف تابع احکام مسؤولیت قراردادی است

۳۴۳	نقد و بررسی
۳۴۷	بخش دوازدهم - تسلیم مال موضوع تعهد به ثالث غیر مأذون
۳۴۸	فصل اول: شخصی که مورد تعهد باید به او تأدیه شود
۳۴۸	مبحث اول: شخص داین
۳۴۸	مبحث دوم: وکیل داین یا شخصی که قانوناً حق قبض دارد
۳۴۹	مبحث سوم: حاکم یا قائم مقام او
۳۵۰	فصل دوم: تسلیم مال موضوع تعهد به داین ظاهری
۳۵۲	مبحث اول: وکالت ظاهری
۳۵۲	مبحث دوم: بانتم ماه جاری
۳۵۲	مبحث سوم: پرداخت به وراثتی که تصدیق انحصار وراثت اخذ نموده‌اند
۳۵۳	فصل سوم: آثار تأدیه به شخص غیر مأذون
۳۵۴	نقد و بررسی
۳۵۴	مبحث اول: کاشفیت رضایت
۳۵۵	گفتار اول: تسلیم عین معین
۳۵۵	گفتار دوم: تسلیم مال کلی
۳۵۶	مبحث دوم: ناقلیت رضایت متعهدله
۳۵۷	گفتار اول: تسلیم عین معین
۳۵۸	گفتار دوم: تسلیم مال کلی
۳۵۹	فهرست منابع و مآخذ
۳۵۹	الف: منابع فارسی
۳۵۹	۱. فهرست کتاب‌ها
۳۶۳	۲. فهرست مقالات
۳۶۵	۳. جزوه‌ها
۳۶۵	ب: منابع عربی
۳۶۸	ج: منابع انگلیسی

پیش‌گفتار

در طول سال‌های متمادی که تدریس حقوق مدنی را در دوره کارشناسی ارشد و دکتری بر عهده داشته‌ام، همواره اندیشه‌ی جمع‌آوری و تدوین «مباحث تحلیلی در زمینه حقوق مدنی» را در سر می‌پروراندم.

عمق و ترافت پاره‌ای از پرسش‌های دانشجویان علاقه‌مند در سال‌های متمادی تدریس به غنی‌تر شدن بحث طرح‌شده در کلاس می‌افزود و انگیزه مرا در تدوین کتابی در این زمینه برپندارسی نمود.

حقوق مدنی مانند سایر رشته‌ی حقوقی، جولان‌گاه تحلیل و ممارست فکر و اندیشه است. بی‌گمان همه کسانی را که با عمق و ظرافت به بررسی مباحث حقوق مدنی پرداخته‌اند باید ستود، لیکن اعتقاد اس‌ی دارم در بین تمامی فرهیختگان، اندیشه‌های دو نفر در این زمینه بیش‌تر به چشم می‌خورد: مرحوم دکتر ناصر کاتوزیان و مرحوم دکتر مهدی شهیدی.

در خصوص مباحث و موضوعات حقوق مدنی تألیفات ارزنده و گران‌بهایی به قلم حقوق‌دانان و پژوهش‌گران فاضل و اندیشمند به زیور طبع آراسته شده که هرکدام در جایگاه خود از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ اما به دلیل گستردگی و پیچیدگی مباحث این رشته و «نقش فزاینده آن در مناسبات اجتماعی»، ضرورت پژوهش در این زمینه روز به روز بیش‌تر می‌شود.

در این کتاب تلاش شده است تا با نگاه تحلیلی به مسائل حقوق مدنی، گام کوچکی در راستای پاسخ‌گویی به ذهن خلاق و نواندیش دانشجویان و پژوهش‌گران حقوق برداشته شود. لذا محور و بنیان طرح موضوعات در این نوشتار، استفاده از نیروی اندیشه و ژرف‌نگری با رویکرد تحلیلی به مسائل است. ممکن است نگارنده در بیان «تحلیل‌ها و رویکردها»، مرتکب خطا و نسیانی شده باشد؛ به همین دلیل از تمامی حقوق‌دانان

نکته‌سنج و خوانندگان فرهیخته استدعا دارم نگاهم را به کاستی‌های این کتاب جلب نمایند تا در پیراستن و اصلاح بهتر آن بکوشم.

در پایان لازم می‌دانم در برابر تمام کسانی که در طول تاریخ با همت و پشت‌کار، برای حاکمیت قانون، استقرار عدالت و اعتلای نظام حقوقی کشورمان رنج فروان کشیده‌اند و بر ژرفا و گستره‌ی آن افزوده‌اند، سر تعظیم فرود آورم.

محمود حبیبی

دی ماه ۹۷